

ชุด “ครบเครื่องเรื่องลงทุน”

คัมภีร์วิเคราะห งบการเงิน

ดร.กฤษณา ไสกรตระกูล, CFP®

เอกสารเผยแพร่ออนไลน์ Online Document

คลังความรู้การลงทุน ติดตามคุณได้ทุกที่

ค้นหาพร้อมดาวน์โหลดเอกสารเผยแพร่ความรู้
เรื่องการวางแผนการเงินและการลงทุนแบบออนไลน์
รวมถึงเอกสารประกอบหลักสูตรอบรมสัมมนาได้ง่ายๆ
เปิดอ่านได้ทันที สิ่งพิมพ์ได้ทันที หรือจัดเก็บไว้อ่าน
ภายหลังตาม Lifestyle ชาวออนไลน์เช่นคุณ

ช่องทางที่ 1 ดาวน์โหลดผ่านเว็บไซต์ SET

เข้าไปที่ www.set.or.th/education
เลือกเมนู “เอกสารเผยแพร่ออนไลน์”

ช่องทางที่ 2 ดาวน์โหลดผ่านแอปพลิเคชัน

SET App

SET
e-Book

MEB

AIS
Book
Store

TrueBook

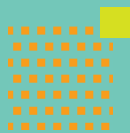

ความรู้ด้านวางแผนการเงิน

ความรู้ด้านการลงทุน

คัมภีร์วิเคราะห์ งบการเงิน

หนังสือชุด “ครบเครื่องเรื่องลงทุน”

คัมภีร์วิเคราะห์งบการเงิน พิมพ์ครั้งที่ 2

ผู้เขียน

กองบรรณาธิการอำนวยการ

อำนวยการผลิต

ออกแบบและจัดรูปเล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 1

พิมพ์ครั้งที่ 2

ราคา

ดร.กฤษฎา เสกตระกูล, CFP®

ปิยาภรณ์ ครองจันทร์ ปณิตดา เพิ่มประโยชน์
ศตพร ศักดา และวริญญา ชวศิริกุล

ฝ่ายศูนย์การเรียนรู้

ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

62 ถนนรัชดาภิเษก แขวงคลองเตย

เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

โทร.0 2229 2222 โทรสาร 0 2654 5399

<http://www.set.or.th> <http://www.setfinmart.com>

วิทยากร นันทกุลเสถียร

พฤศจิกายน 2557 จำนวน 15,000 เล่ม

ตุลาคม 2558 จำนวน 6,000 เล่ม

160 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ดร.กฤษฎา เสกตระกูล.

คัมภีร์วิเคราะห์งบการเงิน. --พิมพ์ครั้งที่ 2.-- กรุงเทพฯ : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558.
128 หน้า.--(ครบเครื่องเรื่องลงทุน).

1. งบการเงิน. 2. การเงิน. 3. การลงทุน. I. ชื่อเรื่อง.

658.15

ISBN 978-616-7227-80-1

พิมพ์ที่

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

บริษัท ซีอีดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

อาคารทีซีไอเอฟ ทาวเวอร์ ชั้นที่ 19 เลขที่ 1858/87-90

ถนนบางนา – ตราด แขวงบางนา เขตบางนา

กรุงเทพฯ 10260

โทร. 0 2739 8000 โทรสาร 0 2739 8385-9

สิทธิในการจัดพิมพ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ท่านและข้อคิดเห็นต่างๆ ที่ปรากฏในหนังสือเป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน

ซึ่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับ

ผู้เริ่มต้นเรียนรู้ (Beginner) ☒
ผู้รู้ระดับพัฒนา (Intermediate) ☐
ผู้รู้ระดับสูง (Advance) ☐

พิมพ์บน

กระดาษถนอมสายตาจากรีนัลด

www.greenread.com

ชวนอ่าน

“สนใจลงทุนในหุ้น แต่ไม่รู้จะเริ่มต้นหรือตัดสินใจลงทุนอย่างไร” เป็นคำถามที่ผู้ลงทุนมือใหม่ส่วนใหญ่มักจะถามเป็นคำถามแรก ซึ่งคำตอบที่ได้ส่วนใหญ่ก็คือ ผู้ลงทุนสามารถเริ่มต้นหรือตัดสินใจลงทุนได้จากการวิเคราะห์หุ้นด้วยหลักการ 3 ด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์หุ้นจากปัจจัยพื้นฐาน การวิเคราะห์หุ้นจากงบการเงิน และการวิเคราะห์หุ้นจากปัจจัยทางเทคนิค ซึ่งหลายท่านอาจมองว่าเป็นเรื่องยากที่จะวิเคราะห์หุ้นจากหลักการดังกล่าวด้วยตนเอง

หนังสือชุด “**ครบเครื่องเรื่องลงทุน**” เป็นคู่มือการวิเคราะห์หุ้นที่จะช่วยให้ผู้ลงทุนมือใหม่เข้าใจหลักการลงทุน สามารถวิเคราะห์เพื่อเลือกหุ้นได้อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งรู้จังหวะที่จะลงทุน หนังสือชุดดังกล่าวได้นำเอาองค์ความรู้ที่เป็นหัวใจสำคัญของการลงทุนในหุ้นมาถ่ายทอดให้เข้าใจง่าย แบ่งออกเป็น 3 เล่มด้วยกัน ประกอบด้วย หนังสือ “**เลือกหุ้นคุณค่าด้วยปัจจัยพื้นฐาน**” เขียนโดย คุณเทิดศักดิ์ ทวีธีระธรรม ซึ่งเน้นการให้แนวทางที่น่าสนใจในการวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้ปัจจัยพื้นฐานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อให้ผู้อ่านสามารถประเมินมูลค่าหุ้นได้เองในเบื้องต้น หนังสือ “**คัมภีร์วิเคราะห์งบการเงิน**” เขียนโดย ดร.กฤษฎา เสกตระกูล เน้นให้หลักการและเทคนิคการอ่านงบการเงินอย่างง่าย ที่ผู้อ่านจะสามารถค้นหาจุดอ่อนจุดแข็ง จากฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท สามารถนำไปปฏิบัติและเลือกลงทุนในหุ้นได้จริง และหนังสือ “**จับจังหวะหุ้นด้วยปัจจัยเทคนิค**” เขียนโดย คุณอภิสิทธิ์ ลิ้มศุภนาค เน้นการให้แนวทางในการวิเคราะห์หลักทรัพย์ทางเทคนิค ตั้งแต่หลักการ แนวคิดพื้นฐาน อ่านกราฟเป็น สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์จับจังหวะการลงทุนของราคาหุ้นได้ถูกเวลา

ตลาดหลักทรัพย์ฯ ขอขอบคุณผู้เขียนทั้ง 3 ท่านที่ได้กรุณาสละเวลาพัฒนาเนื้อหาหนังสือชุด “**ครบเครื่องเรื่องลงทุน**” และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือชุดดังกล่าวจะเป็นคู่มือเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้อ่านสามารถวางแผนการลงทุนในหุ้นให้สอดคล้องตามเป้าหมายการลงทุนของตนและสามารถสร้างผลตอบแทนจากการลงทุนในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน เพื่อความมั่นคงในชีวิตต่อไป

17m 22/5

(นางเกศรา มัญชุศรี)

กรรมการและผู้จัดการ
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

คำนำผู้เขียน

ในฐานะที่เป็นอาจารย์สอนวิชาการเงินการลงทุน และในฐานะผู้บริหารของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ต้องดูแลงานพัฒนาและส่งเสริมความรู้ด้านตลาดทุน ผมได้สังเกตเห็นว่า นักลงทุนและผู้ที่กำลังสนใจจะเข้ามาลงทุนต้องการเรียนเกี่ยวกับหัวข้อ “การวิเคราะห์งบการเงิน” กันเป็นจำนวนมาก แต่หลายๆ คนกลัวว่าไม่ได้เรียนบัญชีหรือการเงินมาจะไม่มีพื้นฐานที่จะเข้าใจได้ง่ายๆ และยังมีคนมาบอกว่า การวิเคราะห์งบการเงินเป็นเครื่องมือหนึ่งในการวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้ปัจจัยพื้นฐาน ถ้าไม่รู้ก็เหมือนเรียนไม่ครบ ส่วนอีกหลายๆ คนก็รู้สึกว่ายากไปแล้วอ่านไม่ได้สักที เหมือนรู้แต่ทฤษฎีแต่เอาไปใช้ไม่ได้ การเรียนเรื่องงบการเงินจึงเป็นเรื่องที่น่าหนักใจของนักลงทุนจำนวนมาก

ผมเขียนหนังสือ **“คัมภีร์วิเคราะห์งบการเงิน”** เล่มนี้ โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์และอ่านแบบ **“ป่าทั้งป่า”** เพื่อให้ท่านผู้อ่านเห็นภาพรวมเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนแบบเป็นขั้นตอน ซึ่งผมคิดว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้งบการเงิน โดยมุ่งหวังว่าท่านจะคลายความกังวลในความรู้สึกว่างงบการเงินเป็นเรื่องยาก แต่รู้สึกสนุกในการอ่านข้อมูลทางการเงินของบริษัทเพื่อเชื่อมโยงไปยังเรื่องอื่นๆ ได้ต่อไป เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ได้พัฒนาต่อยอดมาจากเอกสารประกอบการสอนและบทความที่ใช้สอนนิสิต นักศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท รวมทั้งนักลงทุนด้วย

อย่างไรก็ดี วิชาการวิเคราะห์งบการเงินมีทั้งความกว้างและความลึก การอ่านแบบป่าทั้งป่า อาจจะไม่เพียงพอ หลังจากท่านมีความชำนาญและความมั่นใจจากความรู้พื้นฐานนี้แล้ว อาจเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นจุดๆ ในเชิงลึก เหมือนการมุ่งไปที่พื้นที่บางส่วนในป่า หรือต้นไม้บางต้นในป่าต่อไป

ความดีของหนังสือเล่มนี้ ขออุทิศแด่ คุณพ่อจรัส เสกตระกูล ผู้ล่วงลับไปแล้ว ที่สนับสนุนอย่างเต็มที่ ให้ผมเดินตามความฝันของผมในการเป็นนักวิชาการที่มุ่งให้ความรู้แก่คนในวงกว้าง ทำให้ในทุกวันนี้ผมซาบซึ้งอย่างยิ่งกับหลักปรัชญา **“ยิ่งให้ ยิ่งได้”** ครับ

ดร.กฤษฎา เสกตระกูล, CFP®

สารบัญ

01

บทที่ 1 มารู้เรื่องงบ เพื่อคบกับบริษัท

บทนำ	01
1.1 งบการเงินกับการวิเคราะห์หลักทรัพย์	03
1.2 กว่าจะเป็นงบการเงิน	05
1.3 รู้จักงบแสดงฐานะการเงิน	08
1.4 รู้จักงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	19
1.5 รู้จักงบกระแสเงินสด	25
1.6 สรุป	35

37

บทที่ 2 เครื่องมือประกอบการวิเคราะห์งบการเงิน

2.1 การย่อส่วนตามแนวตั้ง (Common-size Analysis)	37
2.2 การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis)	39
2.3 การวิเคราะห์งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุน (Fund Flow Analysis)	41
2.4 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratios Analysis)	46
2.5 สรุป	53

55

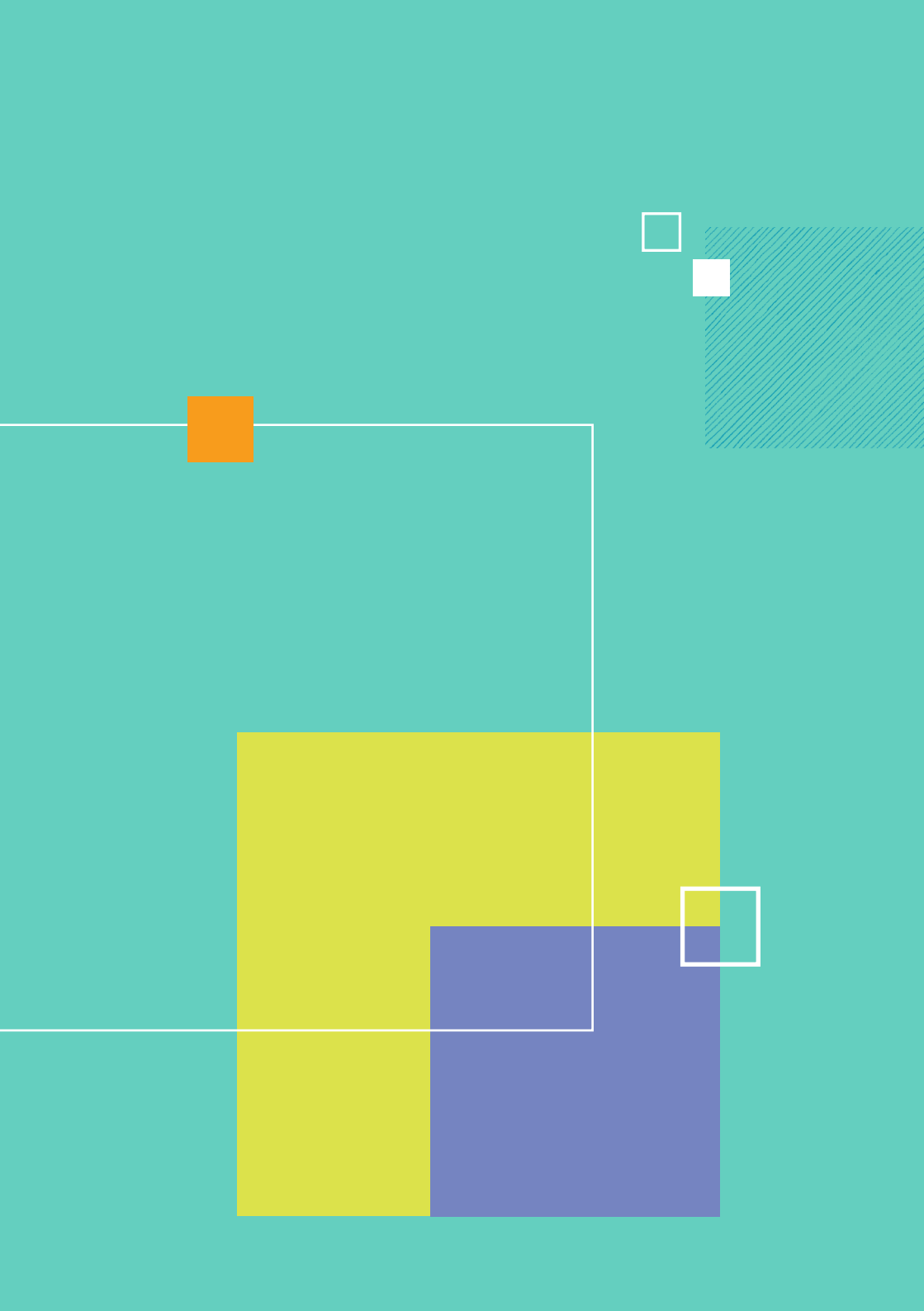
บทที่ 3 เทคนิคการอ่านเพื่อวิเคราะห์งบการเงิน: Step by step

3.1 งบการเงินกับการวิเคราะห์หลักทรัพย์	55
3.2 การอ่านและวิเคราะห์งบการเงิน	59
3.3 การเขียนรายงานการวิเคราะห์งบการเงิน	83
3.4 สรุป	89

91

บทที่ 4 ฝึกปฏิบัติอ่านงบ: สองทำดู คุณทำได้

4.1 ข้อมูลงบการเงิน (งบรวม)	92
4.2 ข้อมูลเครื่องมือประกอบการวิเคราะห์งบการเงิน	97
4.2.1 การย่อส่วนตามแนวตั้ง (Common - size Analysis)	97
4.2.2 การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis)	100
4.2.3 การวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของเงินทุน (Fund Flow Analysis)	103
4.2.4 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratios Analysis)	105
4.3 สรุปรายงานการวิเคราะห์งบการเงินปี 2555 และ 2556	107
4.4 สรุป	118

บทที่

1

มารู้เรื่องงบ เพื่อคบกับบริษัท

บทนำ

ท่านที่ลงทุนหรือกำลังจะลงทุนในหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ต้องระลึกไว้เสมอว่า ท่านได้กลายเป็นเจ้าของ (สำหรับผู้ที่ซื้อหุ้นแล้ว) และกำลังจะเป็นเจ้าของ (สำหรับผู้ที่กำลังจะซื้อหุ้น) ในกิจการต่างๆ ที่มีอยู่มากมายใน SET ซึ่งการเข้าไปเป็นเจ้าของกิจการโดยไปลงทุนในหุ้นนี้ ผมอยากจะบอกว่า ท่านก็เป็น “ผู้ประกอบการ (Entrepreneur)” รูปแบบหนึ่ง แต่ท่านไม่ต้องเหนื่อยทำธุรกิจเอง แถมยังเลือกลงทุนในกิจการอื่นๆ ได้อีกหลายกิจการด้วย ผมคิดว่าเป็นรูปแบบการทำธุรกิจแบบหนึ่ง และขอเรียกคนที่ชอบลงทุนแบบนี้ว่า “**นักธุรกิจหุ้น (Stock Entrepreneur)**” ก็แล้วกัน

การที่นักธุรกิจหุ้นจะเข้าไปเลือกลงทุนกับกิจการของบริษัทจดทะเบียนแห่งใด ก็เหมือนกับการเลือกคบคนซึ่งโดยธรรมชาติเราก็อยากจะคบแต่คนดีๆ นั้นแหละครับ ใครจะอยากได้คนไม่ดีล่ะ ที่นี้คนดีหมายถึงอย่างไร ความรู้สึกพึงๆ ของเราก็ช่วยได้ เช่น รูปลักษณ์ภายนอกหล่อ สวย หุ่นดี แข็งแรง และสิ่งที่อยู่ภายในคือ นิสัยต้องดีด้วย แถมอีกนิดคือ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีคนรักชอบมากมาย อยากได้คนแบบนี้มาเป็นแฟนจะทำไงดีหนอ

รูปที่ 1 นักธุรกิจหุ้น

ที่มา : ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นักธุรกิจหุ้น (Stock Entrepreneur)

สำหรับการลงทุนในหุ้น เราจำเป็นจะต้องเรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการนั้น ทั้งข้อมูลตัวกิจการเอง ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอก งบการเงินนั้นถือว่าเป็นข้อมูลเชิงปริมาณของบริษัท ซึ่งถ้าใช้เป็นจะทำให้ตรวจสอบสุขภาพการเงินของบริษัทได้ว่ามีความเข้มแข็งทางการเงินอย่างไร นอกจากนี้ยังสามารถใช้เปรียบเทียบฐานะการเงินและผลการดำเนินงานกับบริษัทอื่นๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกันได้ด้วย การตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์งบการเงินจะช่วยให้นักลงทุนค้นหาจุดอ่อน จุดแข็งจากฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้จะมีส่วนช่วยในการตัดสินใจลงทุนได้อย่างมั่นใจต่อไป

ในบทนี้ซึ่งเป็นบทแรกจะนำเสนอความรู้อย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

- งบการเงินเป็นข้อมูล และการวิเคราะห์งบการเงินเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญในการวิเคราะห์การลงทุนที่เรียกว่า การวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้ปัจจัยพื้นฐาน (Fundamental Analysis)

- ศึกษากระบวนการทางบัญชีในกิจการ เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นภาพว่า งบการเงินถูกสร้างขึ้นมาได้อย่างไร

- ศึกษาลักษณะของงบแสดงฐานะทางการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และงบกระแสเงินสด ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของงบการเงิน โดยจะได้อธิบายให้เห็นด้วยว่า รายการที่สำคัญในงบการเงินทั้ง 2 ประเภทนั้นมีอะไรบ้าง

1.1 งบการเงินกับการวิเคราะห์หลักทรัพย์

ในการลงทุนจำเป็นต้องใช้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน (Investment Information) เช่น การลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียน จะสามารถเห็นข้อมูลได้ทั่วไป เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การดำเนินงานของบริษัท ฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน สินค้าและบริการ ผู้บริหาร ข้อมูลเกี่ยวกับราคาและปริมาณซื้อขายหุ้นในอดีต ตลอดจนผลกระทบภายนอกที่ส่งผลต่อบริษัท เช่น ภาวะเศรษฐกิจ การเมือง สังคมของประเทศ และของโลก รวมทั้งข้อมูลการแข่งขันของคู่แข่งในอุตสาหกรรม เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้ถ้าสังเกตให้ดี นักวิชาการด้านการลงทุนเรียกว่า **“ข้อมูลสาธารณะ”** (Public Information) ซึ่งเปิดเผยอยู่ทั่วไป ไม่ได้ปิดลับแก่คนเฉพาะกลุ่มแต่อย่างใด โดยเฉพาะข้อมูลบริษัทจดทะเบียน ตลาดหลักทรัพย์ต่างๆ ทั่วโลกคิดหลักการที่เรียกว่า **“การเปิดเผยข้อมูล”** (Information Disclosure)

เพื่อกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องส่งข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงานมายังตลาดหลักทรัพย์ เพื่อกระจายข้อมูลให้นักลงทุนอย่างสม่ำเสมอ เป็นการสร้างความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความจำเป็นในการใช้ข้อมูลแก่นักลงทุน

นักวิชาการด้านการลงทุนได้แบ่งกลุ่มข้อมูลสาธารณะนี้ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลราคาและปริมาณซื้อขายของหลักทรัพย์ในอดีต (Past Price and Volume Information) และข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของหลักทรัพย์ (Fundamental Information) ซึ่งได้แก่ ข้อมูลด้านมหภาค (Macro Factors Information) ข้อมูลอุตสาหกรรม (Industry Information) และข้อมูลบริษัท (Company Information)

ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา องค์ความรู้ในการวิเคราะห์หลักทรัพย์ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุนพยายามหาคำตอบและพัฒนาความรู้เพื่อตอบคำถามว่า เราจะนำข้อมูลสาธารณะทั้ง 2 ประเภทมาวิเคราะห์อย่างไร เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการลงทุน จนสร้างเป็นองค์ความรู้การวิเคราะห์หลักทรัพย์ได้ 2 ประเภท คือ

การวิเคราะห์ทางเทคนิค
(Technical Analysis)

การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน
(Fundamental Analysis)

■ การวิเคราะห์ทางเทคนิค (Technical Analysis)

เป็นการวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูลราคาและปริมาณซื้อขายในอดีตของหลักทรัพย์มาศึกษาดูทิศทางในรูปแบบต่างๆ เช่น กราฟเส้นที่บอกแนวโน้มของราคา การสร้างเครื่องมือต่างๆ เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของราคาและปริมาณซื้อขาย เช่น เส้นค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ และดัชนีในลักษณะต่างๆ เป็นต้น

■ การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน (Fundamental Analysis)

เป็นการวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูลพื้นฐาน 3 ชนิด ได้แก่ ข้อมูลมหภาค ข้อมูลอุตสาหกรรม และข้อมูลบริษัท โดยหาวิธีวิเคราะห์ว่า ข้อมูลแต่ละชนิดส่งผลต่อหลักทรัพย์อย่างไร ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ รวมทั้งข้อมูลเหล่านั้นยังส่งผลต่อกันและกันอย่างไร และผลสรุปของผลกระทบเหล่านั้นจะส่งผลต่อมูลค่าของกิจการอย่างไร เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับราคาตลาดปัจจุบัน และตัดสินใจลงทุนต่อไป

งบการเงินเป็นข้อมูลทางการเงินของบริษัท สามารถนำมาวิเคราะห์ฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงานของบริษัท และใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนได้ ถือว่าข้อมูลบริษัทนั้นเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลปัจจัยพื้นฐานแต่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ การเรียนรู้การวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้ปัจจัยพื้นฐานจึงขาดไม่ได้เลยที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับงบการเงิน และการวิเคราะห์งบการเงิน

1.2 กว่าจะเป็นงบการเงิน

บริษัทจดทะเบียนก็เหมือนกิจการโดยทั่วไป ที่ในแต่ละวันจะมีกิจกรรมทางธุรกิจเกิดขึ้นมากมายในกิจการ เช่น สั่งซื้อเครื่องจักรใหม่ (ทำให้ได้สินทรัพย์มา) การขายที่ดินออกไป (ทำให้สินทรัพย์ลดลง) การขอกู้เงินจากธนาคาร (ทำให้หนี้สินเพิ่ม) การชำระหนี้เงินกู้ (ทำให้หนี้สินลดลง) การเพิ่มทุนจดทะเบียน (ทำให้ทุนของบริษัทเพิ่มขึ้น) การขายสินค้าเป็นเงินสดและเงินเชื่อ (ทำให้มีรายได้จากการขายและเกิดลูกหนี้การค้า) จ่ายค่าแรงคนงานเป็นเงินสด (ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายและเงินสดในมือลดลง) เป็นต้น กิจกรรมทางธุรกิจต่างๆ เหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการได้มาและใช้ไปของเงินทุนและทรัพยากรอื่นๆ ของกิจการ ระบบบัญชีเป็น

วิธีการนำเอารายการของกิจกรรมเหล่านี้มาบันทึกให้เป็นระบบหมวดหมู่ และออกรายงานสรุปเพื่อจะช่วยให้วัดหรือประเมินฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการได้

นักบัญชีได้ศึกษาและสังเกตจนหาข้อสรุปได้ว่า กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธุรกิจ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 หมวดใหญ่ๆ เท่านั้น ได้แก่

- หมวดสินทรัพย์
- หมวดหนี้สิน
- หมวดทุน
- หมวดรายได้
- หมวดค่าใช้จ่าย

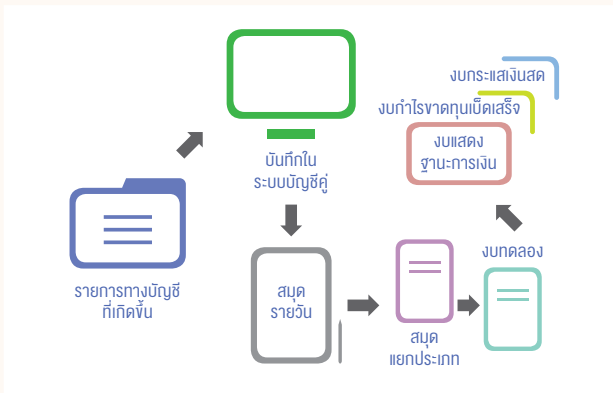
การบันทึกรายการทางบัญชีแต่ละรายการจะถูกบันทึกที่รายการในลักษณะระบบบัญชีคู่ (Double Entry System) โดยภาษานักบัญชีจะเรียกขานหนึ่งว่า “เดบิต” และอีกขานหนึ่ง “เครดิต” โดยทุกครั้งที่เกิดรายการจะต้องคิดว่าเดบิตอะไร และเครดิตอะไร เช่น ถ้าไปชำระเงินกู้ธนาคารด้วยเงินสด เขาก็จะเดบิตเงินกู้ธนาคาร (เงินกู้ธนาคารเป็นหนี้สิน โดยธรรมชาติถ้าเราไปกู้มา จะอยู่ด้านเครดิต แต่ถ้าชำระหนี้เงินกู้ หนี้จะลดลงจึงต้องลงบัญชีด้านตรงข้ามคือ เดบิต) แต่จะเครดิตเงินสด (เงินสดเป็นสินทรัพย์ โดยธรรมชาติถ้าเราได้เงินสดมาจะต้องเดบิต แต่กรณีนี้เราจ่ายเงินสดออกไป จะต้องลงบัญชีในทางตรงกันข้ามคือ เครดิต) ซึ่งนักบัญชีจะหาวิธีการให้รู้ ดังตัวอย่างนี้

Dr
เงินกู้ธนาคาร

Cr
เงินสด

สมัยผมเรียนวิชาหลักการบัญชีตัวแรก ผมก็ไม่ค่อยเข้าใจเท่าไรว่าทำไมต้องเป็นแบบนี้ แต่มานึกดูอีกที ผมคิดว่านี่เป็นความมหัศจรรย์อย่างยิ่งของศาสตร์ด้านนี้ ที่คิดระบบวิธีการบันทึกรายการออกมาได้ ในฐานะผู้ใช้งบการเงินผมคิดว่า เราไม่จำเป็นต้องรู้วิธีการบันทึกบัญชีก็ได้ เป็นศาสตร์ของนักบัญชีเขาทำว่าต้องเดบิตอะไร เครดิตอะไร แต่ผมอยากจะเล่ากระบวนการให้ทราบว่าในที่สุดมันออกมาเป็นงบการเงินได้อย่างไร

รูปที่ 2 กระบวนการออกงบการเงินของกิจการ

ที่มา : ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากรูปที่ 2 เมื่อเกิดรายการทางบัญชีขึ้น รายการเหล่านี้จะถูกบันทึกเก็บเอาไว้ในระบบบัญชี ซึ่งการบันทึกในขั้นแรกจะเก็บไว้ในสมุดบัญชีที่เรียกว่า สมุดรายวัน (Journal) ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด (อาจเป็น 1 วัน 1 เดือน หรือ 1 ปี) โดยแสดงรายการเดบิต เครดิต พร้อมหลักฐานเก็บเอาไว้ เมื่อครบกำหนดเวลารายการ

ในสมุดรายวันจะถูกรวบรวมหายอดสุทธิในแต่ละหมวดบัญชี และนำมาบันทึกในสมุดแยกประเภท (Ledger) หลังจากนั้น จะทำการจัดแยกหมวดหมู่อีกครั้งเป็น 5 หมวด ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย กระบวนการนี้จะเรียกว่า การทำ งบทดลอง หลังจากนั้นรายการสินทรัพย์ หนี้สิน ทุน จะถูกดึง ไปทำ **“งบแสดงฐานะการเงิน” (Statement of Financial Position)** เพราะนักบัญชีจะรู้ว่า ถ้าทำบัญชีได้ถูกต้อง สินทรัพย์ จะเท่ากับหนี้สินบวกทุนเสมอ จึงเรียกว่าเกิดสภาพดุล (Balance) ส่วนหมวดรายได้และค่าใช้จ่ายจะถูกนำมาจัดทำงบที่เรียกว่า **“งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ” (Statement of Comprehensive Income)**

ที่จริงงบแสดงฐานะการเงิน และงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ถูกนำข้อมูลมาจากหมวดบัญชี 5 หมวดมาใช้จนหมดแล้ว แต่เมื่อได้ 2 งบหลักนี้มา นักบัญชียังมาคิดกระบวนการเพิ่มเติม อีกภายหลังว่า ถ้ามองในมุมกระแสเงินสดที่ไหลเวียนในกิจการ อาจนำข้อมูลกำไรที่เป็นเงินสดโดยปรับปรุงข้อมูลกำไรในงบ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จมาใช้ และเมื่อนำข้อมูลงบแสดงฐานะ การเงิน 2 ปีมาลบกัน รายการสินทรัพย์ (ยกเว้นเงินสด) ที่เปลี่ยนแปลง หนี้สินที่เปลี่ยนแปลง และส่วนของทุน ที่เปลี่ยนแปลง จะสามารถอธิบายว่า กระแสเงินสดไหลเข้า หรือไหลออกจากกิจการได้ นักบัญชีก็นำข้อมูลกระแสเงินสด เหล่านี้มาจัดเป็นกลุ่มสร้างเป็น **“งบกระแสเงินสด” (Statement of Cash Flow)** ขึ้นมา เพื่อจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

1.3 รู้จักงบแสดงฐานะการเงิน

งบแสดงฐานะการเงิน (Statement of Financial Position) เป็นงบ ที่แสดงฐานะการเงินของธุรกิจ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ปกติแล้ว

มักเป็นวันสิ้นสุดบัญชีของธุรกิจนั้น ฐานะทางการเงินในที่นี้แสดงไว้ด้วยมูลค่าของสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของกิจการ ถ้าวิเคราะห์ลึกลงไป เราอาจกล่าวได้ว่างบแสดงฐานะทางการเงินอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นทรัพยากรที่บริษัทได้จัดหารมา ระหว่างดำเนินกิจการ (ซึ่งหมายถึงสินทรัพย์ต่างๆ) อีกส่วนหนึ่งแสดงถึงแหล่งของเงินทุนที่ใช้จัดหาทรัพยากรนั้น (หมายถึงการกู้ยืมหรือหนี้สินและส่วนที่ลงทุนเองหรือจากกำไร)

ดังนั้น ขณะใดขณะหนึ่งถ้าตรวจสอบว่า กิจการมีทรัพยากรอยู่เท่าใด และใช้เงินทุนจากแหล่งใดในการจัดหาทรัพยากรเหล่านี้ อาจแสดงได้โดยแยกรายละเอียดต่างๆ ลงในตารางข้างล่างนี้

สินทรัพย์	หนี้สินและทุน

โดยหลักการแล้ว ทรัพยากรหรือสินทรัพย์ที่บริษัทได้มาจะต้องมีที่มาที่ไปว่าได้มาโดยเอาเงินมาจากไหน หรือถ้าขายสินทรัพย์ไป เงินเหล่านั้นจะไปอยู่ที่ไหน เมื่อเป็นเช่นนี้ผลรวมของสินทรัพย์จะต้องเท่ากับผลรวมของหนี้สินและทุนเสมอ การเท่ากันนี้ ภาษาทางบัญชีเรียกว่าเป็นการได้ดุลพอดี งบการเงินนี้สมัยก่อนจึงถูกเรียกว่า “งบดุล”

เพื่อให้เห็นภาพของรายการทางบัญชีที่สำคัญในงบแสดงฐานะการเงิน ลองมาดูตัวอย่างโครงสร้างงบแสดงฐานะการเงินของบริษัท Green Hut ซึ่งเป็นธุรกิจค้าส่งสินค้า Gift Shop ตามตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 งบแสดงฐานะการเงินของบริษัท Green Hut

Green Hut Co., Ltd			
งบแสดงฐานะการเงิน			
สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2556			
สินทรัพย์			หน่วย : บาท
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสด			200,000
ลูกหนี้การค้า	375,000		
<u>หัก</u> สำรองหนี้สูญ	<u>25,000</u>		350,000
สินค้าคงเหลือ			150,000
ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า			<u>35,000</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน			<u>735,000</u>
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน			330,000
อาคาร	315,000		
<u>หัก</u> ค่าเสื่อมราคาสะสมของอาคาร	<u>80,000</u>		235,000
อุปกรณ์	410,000		
<u>หัก</u> ค่าเสื่อมราคาสะสมอุปกรณ์	<u>60,000</u>		<u>350,000</u>
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนสุทธิ			<u>915,000</u>
สินทรัพย์รวม			<u>1,650,000</u>